

College voor Toetsen en Examens

MUZIEK HAVO

VAKINFORMATIE
STAATSEXAMEN 2023

Versie: 1 april 2022

De vakinformatie is vastgesteld door het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Het CvTE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kun je contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

INHOUD

1	INLEIDENDE OPMERKINGEN	4
2	EXAMENPROGRAMMA	4
3	CENTRAAL EXAMEN	4
4	COLLEGE-EXAMEN	5
4.1	TOETSING PRAKTIJK	5
4.2	TOETSING THEORIE	5
5	BEREKENING EINDCIJFER	6
6	PRAKTISCHE INFORMATIE	6
	BIJLAGE 1 BESCHRIJVING EXAMENSTOF	7
	BIJLAGE 2 EXAMENDOSSIER	9
	BIJLAGE 3 VOORBLAD	10

1 INLEIDENDE OPMERKINGEN

- Het staatsexamen muziek havo bestaat uit een centraal examen (paragraaf 3) en een college-examen. Het college-examen bestaat uit een praktisch en een theoretisch gedeelte (paragraaf 4).
- Je moet een examendossier op papier, in tweevoud, vóór 1 april 2023 opsturen naar DUO (zie [Bijlage 2](#)).
- In het document 'Toegestane hulpmiddelen' (onder [Vakinformatie voor het staatsexamen](#) op de site van DUO) staat vermeld welke hulpmiddelen je zelf voor het examen moet meenemen.
- Je kunt je voorbereiden met behulp van een lesmethode voor het voortgezet onderwijs.
- Oefenmateriaal voor het examen staat op [Oefenen voor het staatsexamen vo](#), en ook op [Examenblad.nl](#) (vanaf 2016).

2 EXAMENPROGRAMMA

Het examenprogramma is verdeeld in domeinen en subdomeinen. De beschrijving van de (sub)domeinen staat in [Bijlage 1](#).

In onderstaande tabel geeft een 'ja' aan in welk examen de (sub)domeinen getoetst worden.

Tabel 1 verdeling van de domeinen en subdomeinen muziek havo over de verschillende examens

domein	subdomein	centraal examen	college-examen
A. vaktheorie	waarnemen en weten	ja	ja
vaktheorie	analyseren en interpreteren	ja	ja
B. praktijk	muziek en cultuur	nee	ja
praktijk	zingen en spelen	nee	ja

3 CENTRAAL EXAMEN

Het centraal examen is een schriftelijk examen. Het heeft betrekking op de aangegeven (sub)domeinen (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). De examenstof betreft vaktheorie.

Het centraal examen bestaat uit een opgavenboekje, ook wel uitwerkbijlage genoemd, en geluidsfragmenten.

De geluidsfragmenten krijgt je te horen via een computer. De beantwoording gebeurt op papier.

- opdracht: schriftelijk beantwoorden van vragen
- tijdsduur: 150 minuten

4 COLLEGE-EXAMEN

Het college-examen muziek heeft een praktisch en een theoretisch deel. De examenstof voor het theoretische deel staat in het [examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#).

Je moet voor muziek een examendossier samen te stellen en dit tijdig opsturen (zie [Bijlage 2](#) en [Bijlage 3](#)).

Voorafgaand aan het examen krijg je 20 minuten tijd om in te spelen/zingen in het muzieklokaal van de locatie. Daarna start het examen dat 50 minuten duurt.

4.1 TOETSING PRAKTIJK

In het praktisch deel van het college-examen wordt het musiceren (zingen en spelen) getoetst.

Je moet:

- vier stukken (liedjes) voorbereiden die je kunt zingen;
- vier stukken spelen op je eigen instrument;
- een aantal eenvoudige melodieën van blad (onvoorbereid) zingen;
- een aantal eenvoudige ritmes van blad (onvoorbereid) spelen.

Het voorbereide repertoire dient gevarieerd te zijn (diverse stijlen).

De examinatoren beoordelen de uitvoering van het repertoire op: correcte realisatie (stijl, stemgebruik), expressiviteit en technische beheersing.

Tijdens het uitvoeren van de liedjes en speelstukken mag je je laten begeleiden door een of meerdere personen.

4.2 TOETSING THEORIE

Het theoretisch deel van het college-examen bestaat uit de volgende onderdelen:

1. een gesprek waarin je vragen krijgt over het gezongen en gespeelde repertoire van het praktisch examen, dus over de muziekstukken uit je eigen ingestuurde examendossier;
2. een gesprek waarin je, aan de hand van het beluisteren van een aantal muziekfragmenten, vragen krijgt over algemene muzikaleer (o.a. begrippen) en muziekgeschiedenis (zie de linkerkolom (havo) van Bijlage 2 van de [syllabus](#)).

Tabel 2 overzicht onderdelen van het mondeling college-examen

onderdeel	opdracht	tijdsduur	deelcijfer	wegingsfactor
voorbereiding	inspelen en inzingen in het muzieklokaal van de locatie	20 minuten		
toetsing praktijk (4.1)	musiceren (zingen en spelen)	20 minuten	a	weging: 0,5
toetsing praktijk (4.1)	onvoorbereide melodieën en ritmes	10 minuten	b	weging: 0,1
toetsing theorie (4.2)	gesprek over het algemene muzikaleer en muziekgeschiedenis	20 minuten	c	weging: 0,4

5 BEREKENING EINDCIJFER

Het eindcijfer is het gemiddelde van het cijfer voor het centraal examen en het cijfer voor het college-examen.

Eindcijfer: $(\text{cijfer centraal examen} + \text{cijfer college-examen})$ gedeeld door 2, afgerond op een heel getal.

Het cijfer voor het college-examen wordt berekend door elk van de deeltijfers te vermenigvuldigen met de bijbehorende wegingsfactor, de resultaten bij elkaar op te tellen en de uitkomst vervolgens af te ronden op 1 decimaal.

Cijfer college-examen: $(0,5 \text{ keer deeltijfer a} + 0,1 \text{ keer deeltijfer b} + 0,4 \text{ keer deeltijfer b})$, afgerond op 1 decimaal.

6 PRAKTISCHE INFORMATIE

De benodigde muziekinstrumenten moet je zelf meebrengen (instrumenten als piano/keyboard en drumstel zijn aanwezig op de examenlocatie en mogen gebruikt worden). Neem vóór 1 april contact op met [DUO](#), afdeling Examendiensten, als dit problemen geeft. In overleg kan gezocht worden naar een oplossing.

Bij het uitvoeren van het vocale en instrumentale repertoire is soms begeleiding nodig (begeleiding op een piano, met een gitaar of een ander muziekinstrument). Neem zelf een begeleider mee, als dat nodig is. Bij de uitvoering van bijvoorbeeld pop, jazz of lichte muziek mag je ook een eigen begeleidingsgroepje meebrengen.

Voor het afspelen van eventueel meegebrachte begeleidingsmuziek (bijvoorbeeld usb, smartphone) is een muziekinstallatie aanwezig in het lokaal.

Als je aanvullende wensen hebt ten aanzien van de apparatuur dan moet je dit vóór 1 april 2023 melden bij [DUO](#). Het College voor Toetsen en Examens zal dan nagaan of aan deze wensen voldaan kan worden. Je wordt hiervan op de hoogte gesteld.

BIJLAGE 1 BESCHRIJVING EXAMENSTOF

VAKTHEORIE

Waarnemen en weten

Je kunt:

- een muzieknotatie volgen;
- klinkende eenvoudige ritmes en melodiefragmenten noteren;
- muzikale aspecten onderscheiden, herkennen en benoemen naar aanleiding van klinkende voorbeelden.

Toelichting

Het gaat hier om luistervaardigheid en muzikaal voorstellingsvermogen.

Voor specificaties van de luistervaardigheid en het muzikaal voorstellingsvermogen, zie de [syllabus](#) op Examenblad.nl, Bijlage 2, linkerkolom (havo).

Het muzikaal voorstellingsvermogen houdt onder andere in: het volgen en het noteren van ritme/melodie.

- het noteren van klinkende voorbeelden;
- het kunnen volgen van een muzieknotatie.

Analyseren en interpreteren

Je kunt:

- muzikale structuren analyseren naar aanleiding van klinkende voorbeelden;
- muzikale processen interpreteren;
- jouw muzikale beleving in verband brengen met de muzikale aspecten, betekenissen en functies van muziek.

Toelichting

Voor specificaties van de luistervaardigheid en het muzikaal voorstellingsvermogen, zie de [syllabus](#) op Examenblad.nl, Bijlage 2, linkerkolom (havo).

Muziek en cultuur

Je kunt:

- historische ordening aanbrengen in de ontwikkeling van muzikale vormen en genres;
- voor jou bekende werken plaatsen in de ontwikkelingslijn van muzieksoorten, in een geografische regio en een maatschappelijke context en daarbij verbanden leggen tussen cultuurhistorische perioden;
- voor jou onbekende werken plaatsen op basis van culturele, stilistische, vormtechnische en muziekhistorische argumenten.

PRAKTISCH

Zingen en spelen

Je kunt een gevarieerd repertoire uitvoeren van één- en meerstemmige vocale en/of instrumentale muziek.

- Aan het repertoire worden eisen gesteld van representativiteit en spreiding over de gebruikelijke periodes en stijlen. Variatie kan aangebracht worden in opbouw, genres, stijlen, functies, culturele en historische achtergrond.
- Het repertoire kan bestaan uit liederen, liedbewerkingen, canons, speelstukken en klankspelen.
- In de composities komen de gebruikelijke muzikale aspecten, muzikale structuren en muzikale processen voor.
- Samenhang tussen musiceren en elementen uit domein A (met name muzikale aspecten, betekenissen, functies en Muziek en cultuur) speelt een grote rol.
- Het repertoire wordt individueel (of in samenwerking met anderen) uitgevoerd.
- In het repertoire kan de nadruk worden gelegd op de muziek uit de twintigste eeuw.

Je kunt:

- onvoorbereid een melodie/muziekstuk spelen;
- een melodie treffen: een zanger dient zich met behulp van de notatie een voorstelling te kunnen maken van wat er moet klinken. Een zanger moet de juiste toon weten te treffen.

Een uitgebreide beschrijving van de examenstof is te vinden op in de [syllabus](#) op [Examenblad.nl](#), Bijlage 2, linkerkolom (havo).

BIJLAGE 2 EXAMENDOSSIER

SAMENSTELLEN EXAMENDOSSIER

Het examendossier dient er als volgt uit te zien:

- voorblad met gegevens van je. Gebruik hiervoor [Bijlage 3](#);
- inhoudsopgave met paginanummering;
- minimaal 4 speelstukken en 4 zangstukken, waaruit op de examenzitting minimaal 2 van elk door de examiner worden uitgekozen (je speelt minimaal 2 stukken en je zingt minimaal 2 songs);
- de bladmuziek (noten) van de speelstukken en songs, m.a.w. de partituur, bij popmuziek is dit minimaal de melodie/tekst met de akkoordaanduidingen;
- een korte toelichting over de achtergrond en betekenis van jouw instrumentale en vocale repertoire (liedjes en speelstukken);
- een lijst van beluisterde muziekstukken (minimaal 6 muziekstukken uit verschillende perioden van de klassieke en de lichte muziek), inclusief een korte toelichting over deze stukken;
- een beschrijving (minimaal 2 A4) van een zelfgekozen onderwerp uit de muziekgeschiedenis.

Let op: repertoire van zowel speelstukken, zangstukken en beluisterde stukken dienen gevarieerd te zijn (zie ook bij [4.1 Toetsing praktijk](#)).

OPSTUREN EXAMENDOSSIER

Het examendossier moet op papier in tweevoud vóór 1 april 2023 worden opgestuurd naar:

DUO staatsexamens vo
Postbus 30158
9700 LK Groningen

Neem contact op met [DUO](#) als je na drie weken nog geen ontvangstbevestiging hebt ontvangen.

Kandidaten die geen examendossier hebben opgestuurd worden niet opgeroepen voor het college-examen.

Bovenstaande regeling geldt alleen voor reguliere staatsexamenkandidaten. Kandidaten uit het vso sturen het examendossier niet op, maar moeten het wel klaar hebben liggen op 1 april.

Na 1 april is slechts een beperkte aanpassing van het examendossier mogelijk; deze aanpassing dient dan twee weken voor afname van het praktisch examen muziek naar DUO Examendiensten te worden opgestuurd.

BIJLAGE 3 VOORBLAD

Examendossier
muziek
staatsexamen havo
(inzenden vóór 1 april 2023)

Persoonsgegevens

Voornaam en achternaam:

Examen Dienst (ED)-nummer:

Te bespelen instrument:

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

[cvte.nl](https://www.cvte.nl)

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. [Centraleeindtoetspo.nl](https://www.centraleeindtoetspo.nl)

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. [Examenblad.nl](https://www.Examenblad.nl)

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. [Staatsexamensvo.nl](https://www.Staatsexamensvo.nl)

 Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. [Examenbladmbo.nl](https://www.Examenbladmbo.nl)

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. [Staatsexamensntz.nl](https://www.Staatsexamensntz.nl)